

Financuar nga
Bashkimi Evropian

BASHKIA GRAMSH

UNITED NATIONS
ALBANIA

DOKUMENT ORIENTUES PËR PËRFSHIRJEN E RINISË NË PLANET LOKALE

BASHKIA GRAMSH

Gramsh (Municipality)

Qershor 2022

Dokument orientues për përfshirjen e rinisë në planet lokale Bashkia Gramsh

Ky dokument u përgatit nga Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve me mbështetjen e UNFPA Shqipëri në kuadër të Projektit të Përbashkët të Kombeve të Bashkuara “Bashkimi Evropian për Barazinë Gjinore në Shqipëri: “Zbatimi i Kuadrit Ligjor (Acquis) të Bashkimit Evropian për Barazinë Gjinore” (EU4GE), që po zbatohet nga UN Women dhe UNFPA dhe financohet nga Bashkimi Evropian, përmes Fondit të Përshejtimit të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) të Kombeve të Bashkuara në Shqipëri.

Ky dokument përmban mendimet dhe pikëpamjet e shprehura nga autorët dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e UNFPA, Bashkimit Evropian, Kombeve të Bashkuara apo organizmave të saj.

Tabela e Përmbajtjes

Lista e shkurtimeve	4
Falenderime	5
I. Hyrje	6
II. Kompetencat e Njësive të Vetëqeverisjes Vendore për Rininë dhe Çështjet Gjinore (kuadri ligjor dhe institucional)	7
III. Profili i Bashkisë Gramsh mbi rininë dhe aspektet gjinore	11
3.1 Informacion në lidhje me dokumentet politike (Strategji, Plane) që adresojnë të rinjtë dhe të rejtat dhe aspektet gjinore	11
3.2 Shërbimet/ strukturat rinore të ngritura nga Bashkia për pjesëmarrjen dhe angazhimin e të rinjve dhe të rejave në vendimmarrjen lokale.....	12
3.3 Buxhetimi për rininë dhe çështjet gjinore nga Bashkia.....	13
IV. Prioritetet e të rinjve dhe të rejave - Bashkia Gramsh	15
V. Hartëzimi i detyrimeve ligjore për Bashkinë dhe aktivitetet e realizuara me fokus rininë dhe barazinë gjinore	17
VI. Rekomandime me fokus të rinjtë dhe të rejtat dhe çështjet gjinore – Bashkia Gramsh	24
VII. Referenca	27
VIII. Shtojca	28
8.1 Lista e programeve aktive për nxitjen e punësimit të të rinjve dhe të rejave në Shqipëri	28

Lista e shkurtimeve

BE	Bashkimi European
MASR	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë
KKR	Këshilli Kombëtar i Rinisë
KVR	Këshilli Vendor i Rinisë
Observatori	Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve
QKF	Qendra Kulturore e Fëmijëve
OKB	Organizata e Kombeve të Bashkuara
OZHQ	Objektivat e Zhvillimit të Qendrueshëm
NE	Ndihma Ekonomike
NjA	Njësia Administrative
NjMF	Njësia e Mbrojtjes së Fëmijës
NjQV	Njësia e Qeverisjes Vendore
PAK	Persona me Aftësi të Kufizuara
PBA	Programi Buxhetor Afatmesëm
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
UNFPA	Agjencia e Kombeve të Bashkuara për Shëndetin Seksual dhe Riprodhues
UNICEF	Fondi Ndërkombëtar i Emergjencës për Fëmijë i Kombeve të Bashkuara
UN Women	Njësia e Kombeve të Bashkuara për Barazinë Gjinore dhe Fuqizimin e Grave
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
ZVA	Zyra Vendore Arsimore

Falenderime

Ky raport është realizuar nga [Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve](#) (Observatori) në kuadër të programit “**Bashkimi Evropian për Barazinë Gjinore në Shqipëri**”, i zbatuar në kuadër të Fondit të Përshejtimimit të OKB-së për Objektivat e Zhvillimit të Qendrueshëm (OZhQ) në Shqipëri nga UN Women me UNFPA, financuar nga Delegacioni i Bashkimit Evropian (BE-së).

Ky program ka për qëllim arritjen e rezultateve pozitive të zhvillimit socio-ekonomik për gratë dhe burrat, vajzat dhe djemtë në Shqipëri. Në zbatim të këtij programi, Observatori u angazhua në mbështetjen e Bashkive Elbasan, Gramsh, Gjirokastrë, Korçë dhe Tiranë për përfshirjen e praktikave të ndjeshme gjinore për të rinjtë dhe të rejtat në planet sociale të zhvillimit të qytetit.

Një falenderim i shkon stafit të Bashkisë së Gramshit, që ka bashkëpunuar me Observatorin dhe ka mundësuar të dhënat ndër vite mbi aktivitetet dhe shërbimet për të rinjtë, të rejtat dhe barazinë gjinore. Në veçanti, falenderojmë z. Klodian Taçe – Kryetar i Bashkisë Gramsh, znj. Denisa Kullolli - Specialiste e Rinisë dhe Turizmit; znj. Lujana Elezi - Specialiste e Dhunës në Familje; znj. Dhurata Zani – Specialiste e Njësisë së Mbrojtjes së Fëmijëve; z. Afrim Shtylla - Drejtor i Drejtorisë së Zhvillimit Ekonomik dhe Menaxhimit Financiar, znj. Kristela Bezati – Përgjegjëse e Financës.

Falenderojmë partnerët Act for Society dhe Albanian Community Assist, për bashkërendimin e punës në vlerësimin e nevojave dhe vjeljen e opinioneve të të rinjve dhe të rejtave të bashkisë Gramsh.

Falenderojmë znj. Elisabeta Feimi për lehtësimin e komunikimit dhe mbledhjen e të dhënave në Bashkinë Gramsh.

Dokumenti u hartua nën:

- *Supervizimin e* Elma Tërshana, Drejtore Ekzekutive e Observatorit
- *Menaxhimin e* Eridjona Vallja, Menaxhere programi e Observatorit
- *Kontributin e* Elsona Agolli, Analiste e Programit Gjinor UNFPA

I. Hyrje

Hartimi i këtij dokumenti vjen si nevojë e kompetencave dhe përgjegjësi të shtuara të organeve të pushtetit vendor, referuar si në reformën territoriale (2015), si dhe në reflektim të detyrimeve ligjore diktuar nga ligjet e reja, sic është ai për rininë. Strategjitë kombëtare të ndërtura përgjatë këtyre dy viteve (2021, 2022) për rininë dhe çështjet gjinore, diktojnë një vëmendje të shtuar të organeve të pushtetit lokal në këto çështje.

Bashkia, si niveli i tretë i pushtetit vendor dhe njësi bazë e qeverisjes vendore, është institucioni ku të gjitha nevojat e grupeve dhe individëve adresohen për zgjidhje apo lehtësime të mëtejshme. Duke konsideruar Bashkinë si njësinë bazë e cila jo vetëm administron territore dhe objekte por dhe lehtëson nevojat e grupeve/ individëve në nevojë dhe përmirëson jetën dhe mirëqënien e banorëve të saj, - është e rëndësishme adresimi i drejtë për drejtë i nevojave nëpërmjet planeve dhe strategjive lokale.

E vlerësojmë të rëndësishëm këtë dokument informues për bashkinë Gramsh, i cili vjen si një udhëzues i gërshetuar me gjithë detyrimet ligjore aktuale dhe nevojat për adresim të rinjve dhe të rejave dhe trajtim të çështjeve gjinore, për qeverisjen vendore. Ky material orientues prezantohet nga Observatori, një organizatë me eksperiencë 10 vjeçare në fushën e hartëzimit të nevojave dhe prioriteteve të pushtetit lokal referuar grupeve në nevojë. Për hartimin e këtij udhëzuesi janë shqyrtuar ligjet për funksionimin e pushtetit vendor¹, për rininë² dhe barazinë gjinore³, apo strategji kombëtare⁴. Gjithashtu një vëmendje të shtuar ka patur dhe komunikimi i drejtë për drejtë me punonjësit e bashkisë Gramsh nga sektorë të ndryshëm.

Materiali në vijim prezanton një panoramë të detyrimeve ligjore të Njësive të Vetëqeverisjes Vendore për hartimin e politikave lokale me fokus të veçantë të rinjtë dhe të rejtat dhe çështjet gjinore duke marrë në konsideratë prioritetet e artikuluara nga vetë të rinjtë dhe të rejtat.

Ky dokument është hartuar për t'u ardhur në ndihmë punonjësve të Bashkisë Gramsh në hartimin e politikave lokale të ndjeshme ndaj çështjeve gjinore dhe rinisë.

Ky udhëzues mund t'u vijë në ndihmë dhe ekspertëve, politik-bërës, media dhe jo vetëm, - duke i informuar si rreth detyrimeve ligjore ashtu dhe mbi politikat aktuale të pushtetit vendor, në interes të nevojave për adresim për rininë dhe çështjeve gjinore për bashkinë Gramsh.

¹ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”; Ligji 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”.

² Ligji 75/2019 “Për rininë”.

³ Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”.

⁴ Strategjia Kombëtare ndërsektoriale e Rinisë 2022-2029; Strategjia Kombëtare për Barazinë Gjinore 2021-2030.

II. Kompetencat e Njësive të Vetëqeverisjes Vendore për Rininë dhe Çështjet Gjinore (kuadri ligjor dhe institucional)

Njësitë e vetëqeverisjes vendore (NjQV) kanë detyra dhe kompetenca specifike për rininë dhe çështjet gjinore, të diktuar nga ligje të ndryshme dhe plane strategjike kombëtare. Më poshtë paraqiten **kompetencat për rininë dhe çështjet gjinore nga NjQV**, të diktuar nga:

- Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”
- Ligji 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”
- Ligji 75/2019 “Për rininë”
- Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”
- Strategjia Kombëtare ndërsektoriale e Rinisë 2022-2029
- Strategjia Kombëtare për Barazinë Gjinore 2021-2030

1. **Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”** si një nga ligjet bazë mbi të cilin organizojnë punën dhe funksionojnë njësitë e vetëqeverisjes vendore, ka të shprehur qartësisht detyrimin dhe përgjegjësinë për trajtimin me prioritet të rinisë dhe çështjeve gjinore.

Konkretisht këto detyrime evidentohen në:

- (i) *Nenin 1*, ku përcaktohet se NjQV krijojnë komitete, borde ose komisione për kryerjen e funksioneve të veçanta sa herë që paraqitet nevoja, duke respektuar ligjin për barazinë gjinore;
- (ii) *Nenin 3*, ku përcaktohet misioni i vetëqeverisjes vendore, në pikat d), dh) dhe f) sipas të cilave realizimi i shërbimeve duhet të bëhet në forma të përshtatshme, bazuar në nevojat e antar/eve të bashkësisë, në përputhje me standardet e kërkuara me ligj apo akte të tjera normative, si dhe përmes nxitjes efektive të pjesëmarrjes gjithëpërfshirëse të bashkësisë në qeverisjen vendore;
- (iii) *Nenin 23*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike (kryesisht në mirëmbajtjen e institucioneve arsimore apo zhvillimin e aktiviteteve edukuese e promovuese në fushën e shëndetësisë, etj);
- (iv) *Nenin 24*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e shërbimeve sociale;
- (v) *Nenin 25*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e kulturës, sportit dhe shërbimeve argëtuese;
- (vi) *Nenin 26*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e mbrojtjes së mjedisit;
- (vii) *Nenin 28*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e zhvillimit ekonomik vendor;
- (viii) *Nenin 29*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e sigurisë publike;
- (ix) *Nenin 59*, ku përcaktohet se Kryetari/ kryetarja e Bashkisë në emërimet e zëvendës kryetareve/ kryetarëve të bashkive dhe emërimet e administratoreve/ administratorëve të njësive administrative zbaton dhe respekton barazinë gjinore.

Garantimi i pjesëmarrjes publike të grupeve të ndryshme shoqërore në procesin e vendimmarrjes shprehet qartësisht edhe në nenin 16 të këtij ligji, ku përcaktohet detyrimi për konsultime publike nga Njësitë e vetëqeverisjes vendore.

2. **Ligji 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”**, i cili në:

- (i) *Nenin 38, pika 2* përcakton që pas finalizimit të projekt dokumentit të programit buxhetor afatmesëm të rishikuar, kryetari i njësisë së vetëqeverisjes vendore të

marrë masa për publikimin e tij dhe më pas të organizojë seanca dëgjimore me komunitetin dhe grupet e interesit⁵. Në këtë kuadër, bashkitë mund dhe duhet të mbështetin iniciativat planifikuese buxhetore për të rejat dhe të rinjtë dhe të rejat në linj me nevojat e këtij grupi, duke u udhëhequr dhe zbatuar legjisllacionin në fuqi dhe dokumentat kryesorë strategjike të hartuar për këtë qëllim.

3. **Ligji 75/2019 “Për rininë”**, si një ligj bazë për mbrojtjen e të drejtave të të rinjve dhe të rejave në mënyrë gjithëpërfshirëse, krijimin e kushteve të nevojshme për aktivizimin, pjesëmarrjen dhe mbështetjen e të rinjve dhe të rejave, përcaktimin e funksioneve dhe kompetencave të institucioneve në nivel qendror dhe vendor, si dhe bashkëpunimin me organizatat që ushtrojnë veprimtari në fushën e rinisë.

Kompetencat e njësisë së vetëqeverisjes vendore për rininë në këtë ligj përcaktohen në:

- (i) *Nenin 5*, ku theksohet se njësia e vetëqeverisjes vendore duhet të:
- Bashkëpunoj me Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë (MASR) për politikën, projektet e programet në fushën e rinisë;
 - Kontriboj në ofrimin e veprimtarive për të rinjtë dhe të rejat në bashkëpunim me MASR, institucione dhe autoritete të tjera vendore, duke përcaktuar standardet në ofrimin e veprimtarive rinore dhe punës me rininë.
- (ii) *Nenin 7*, ku përcaktohen kompetencat specifike të njësisë së vetëqeverisjes vendore, si më konkretisht:
- Njësitë e vetëqeverisjes vendore, në përputhje me funksionet e tyre, hartojnë dhe zbatojnë politikën vendore në fushën e rinisë, si dhe janë përgjegjëse për:
 - pasqyrimin dhe respektimin e të drejtave të të rinjve dhe të rejave, duke përcaktuar objektivat dhe prioritetet, si dhe të garantojnë zbatimin e tyre;
 - krijimin e Këshillit Vendor të Rinisë (KVR);
 - organizimin dhe koordinimin e veprimtarive që synojnë arritjen e objektivave vendore në fushën e mbrojtjes dhe të fuqizimit të të rinjve dhe të rejave;
 - organizimin dhe ofrimin e veprimtarive për të mbështetur mirëqenien dhe zhvillimin e të rinjve dhe të rejave;
 - nxitjen e vullnetarizimit të të rinjve dhe të rejave dhe edukimin joformal të tyre;
 - financimin e krijimit dhe të zhvillimit të infrastrukturës rinore dhe të hapësirave rinore të sigurta;
 - krijimin e strukturave administrative për çështjet e rinisë;
 - parashikimin, në buxhetet e tyre, të fondeve për realizimin progresiv të të drejtave të të rinjve dhe të rejave për zhvillimin e projekteve, programeve dhe veprimtarive rinore;
 - mbledhjen, analizimin dhe raportimin e të dhënave, në bashkëpunim me institucionet e tjera, për situatën e të drejtave të të rinjve dhe të rejave në territorin e tyre.
 - Njësitë e vetëqeverisjes vendore mund të aplikojnë për t’u mbështetur nga programet kombëtare dhe ndërkombëtare për rininë, në përputhje me këtë ligj dhe aktet nënligjore në fuqi.

⁵ Ligji Nr. 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”, neni 38, pika 2, fq. 16

- Për zbatimin e detyrimeve të parashikuara në këtë nen, njësitë e vetëqeverisjes vendore mund të bashkëpunojnë me njëra-tjetrën nëpërmjet lidhjes së marrëveshjeve të përbashkëta, në përputhje me legjislacionin në fuqi për vetëqeverisjen vendore.
 - Njësitë e vetëqeverisjes vendore bashkëpunojnë me organizatat për të rinjtë dhe të rejtat e organizatat rinore shqiptare në diasporë, për të mbajtur komunikimin me të rinjtë dhe të rejtat shqiptarë që janë larguar nga vendi për arsye studimesh ose të tjera, me qëllim angazhimit në aktivitetet që zhvillohen në Republikën e Shqipërisë.
- (iii) *Nenin 10*, ku përcaktohet se:
- KVR është organ këshillimor, që funksionon pranë kryetarit të bashkisë. KVR ushtron kompetencat e mëposhtme:
 - këshillon njësitë e vetëqeverisjes vendore për drejtimin e politikave dhe planeve vendore për rininë;
 - vlerëson situatën e të rinjve dhe të rejave dhe zbatimin e planeve dhe politikave rinore në nivel vendor;
 - propozon përmirësime të politikave vendore rinore, si dhe nismat që i përshtaten nevojave të të rinjve dhe të rejave në territorin ku veprojnë;
 - bashkëpunon dhe shkëmben informacion me Këshillin Kombëtar të Rinisë (KKR).
 - KVR kryesohet nga kryetari i bashkisë dhe përbëhet nga të paktën 4 deri në 6 anëtarë, ku të paktën gjysma e anëtarëve përfaqësojnë organizatat rinore dhe/ose për të rinjtë dhe të rejtat. Anëtarët e KVR emërohen me urdhër të kryetarit të bashkisë.
 - Kriteret, procedurat e përzgjedhjes së anëtarëve të KVR, si dhe mënyra e organizimit dhe funksionimit të KVR miratohen me vendim të këshillit bashkiak, duke i'u referuar, për aq sa është e mundur, kriterëve dhe procedurave të miratuara nga Këshilli i Ministrave për KKR.

4. **Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”**, si një ligj rregullator i çështjeve themelore të barazisë gjinore në jetën publike, të mbrojtjes dhe trajtimit të barabartë të grave e burrave, për mundësitë dhe shanset e barabarta për ushtrimin e të drejtave, si dhe për pjesëmarrjen e ndihmesën e tyre në zhvillimin e të gjitha fushave të jetës shoqërore.

Kompetencat e njësisë së vetëqeverisjes vendore për çështjet gjinore në këtë ligj përcaktohen në:

- (i) *Nenin 14*, ku theksohet se njësia e vetëqeverisjes vendore duhet të:
- Bashkëpunoj me organet e qeverisjes qendrore për zbatimin e legjislacionit dhe politikave shtetërore për barazinë gjinore⁶.
 - Bashkëpunoj ngushtë me organizatat jofitimprurëse për arritjen e barazisë gjinore në fusha të ndryshme, në territorin që mbulojnë⁷.
 - Kryejnë mbledhjen dhe përpunimin e statistikave vendore, të ndara sipas gjinisë⁸.
 - Emërojnë një ose disa nëpunës vendorë, që merren me çështje të barazisë gjinore, pranë tyre⁹.

⁶ Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”, Neni 14, pika 1

⁷ Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”, Neni 14, pika 2

⁸ Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”, Neni 14, pika 3

5. **Strategjia Kombëtare ndërsektoriale e Rinisë 2022-2029**¹⁰, si një dokument që do të synojë hartimin e politikave rinore kombëtare integruese, për adresimin e problemeve të ndryshme me të cilat përballen sot të rinjtë dhe të rejat e që lidhen me sfida si, përfshirja e tyre në proceset vendimmarrëse, punësimi, edukimi, teknologjia dhe inovacioni, rritja e aktiviteteve në lidhje me artet dhe zejet, shtim të aktiviteteve sportive, vullnetarizëm etj.

Kompetencat e njësisë së vetëqeverisjes vendore për çështjet gjinore në këtë strategji përcaktohen në:

- (i) *Pikën 2.2.1*, ku theksohet krijimi i KVR si një organ këshillimor, i cili funksionon në varësi të kryetarit të bashkisë në çdo bashki.
- (ii) *Pikën 2.2.6*, në të cilën Bashkitë, sipas ligjit për rininë, kanë një punonjës të specializuar për çështjet Rinore, dhe në varësi të madhësisë së tyre, zakonisht kanë një Drejtor ose Njësi për Shërbimet Sociale, ku përfshihen përgjegjësitë për çështjet që lidhen me rininë.
- (iii) *Pikën 4.3.2*, në të cilën Bashkitë duhet të zhvillojnë dhe aplikojnë shërbime të informacionit për të rinjtë dhe të rejat që përfshijnë kënde informacioni rinor (info-points).
- (iv) *Pikën 5.2.1*, për lehtësimin e aksesit në kredi dhe mbështetjen e shtuar qeveritare për krijimin e fondeve për start-up duke i kushtuar shumë rëndësi edhe promovimit të këtyre skemave në çdo bashki si popullatën rinore të bashkisë por edhe për ata që kthehen nga migrimi.
- (v) *Pikën 5.3.2*, për të mbështetur dhe lehtësuar angazhimin dhe ndërveprimin mes KVR-ve dhe ndërmarrjeve vendore e start-up-eve, për të përmirësuar mundësitë e punës për të rinjtë dhe të rejat në bashkitë ku jetojnë.
- (vi) *Pikën 6.3.6*, për të forcuar masat për trajtimin e çështjeve të strehimit për të rinjtë dhe të rejat, të tilla si subvencionimi i strehimit për të rinjtë dhe të rejat në nevojë dhe ndërtimi i shtëpive për të rinjtë dhe të rejat (programet e strehimit të bashkive kanë kuota specifike për të rinjtë dhe të rejat).
- (vii) *Pikën 6.3.8*, për sigurimin e mjediseve të kohës së lirë dhe sportive në çdo bashki, bazuar në kërkesat e të rinjve dhe të rejave të shprehura në konsultime kombëtare.

6. **Strategjia Kombëtare për Barazinë Gjinore 2021-2030**, si një udhërrëfyes drejt një shoqërie ku të gjithë individëve u jepen mundësi të barabarta të zhvillojnë potencialet e tyre; të marrin pjesë në mënyrë të barabartë në vendimmarrjen politike e publike; të zgjedhin e të zgjidhen; të edukohen dhe aftësohen gjatë gjithë jetës; të punësohen e punësojnë duke avancuar drejt profesioneve të reja e duke sfiduar stereotipet dhe ndarjen gjinore të punës; të ndikojnë në zhvillimin socio-ekonomik të vendit dhe të mbështeten për t'u zhvilluar në aspektin social dhe ekonomik; të krijojnë familje të shëndetshme, ku prindërit ndajnë përgjegjësitë në mënyrë të barabartë dhe ku komunikimi është çelësi i zgjidhjes së problemeve; të jetojnë të lirë nga praktiket e dëmshme dhe dhuna; si dhe ku grupet e cenueshme trajtohen me përparësi dhe mbështeten derisa të fuqizohen e gëzojnë të drejta dhe mundësi të barabarta në të gjitha fushat e jetës - pra një shoqëri ku barazia nuk ngatërrohet me njëtrajtshmërinë dhe ku askush nuk duhet të mbetet pas.

⁹ Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”, Neni 14, pika 4

¹⁰ Versioni draft i Strategjisë së Rinisë, Mars 2022.

Kompetencat e njësisë së vetëqeverisjes vendore për çështjet gjinore në këtë strategji përcaktohen në:

- (i) *Pikën 3.5*, ku theksohet se njësitë e vetëqeverisjes vendore përcaktojnë një person të dedikuar vetëm si Koordinator / Koordinator Vendor kundër dhunës në familje në të gjitha bashkitë në vend.
- (ii) *Pikën 4.3*, ku theksohet se njësitë e vetëqeverisjes vendore kryejnë rregullisht analizën gjinore dhe monitorojnë buxhetin nga këndvështrimi gjinor.

III. Profili i Bashkisë Gramsh mbi rininë dhe aspektet gjinore

3.1 Informacion në lidhje me dokumentet politike (Strategji, Plane) që adresojnë të rinjtë dhe të rejtat dhe aspektet gjinore

Bashkia Gramsh ka disa dokumente politike (Strategji, Plane) të miratuara në nivel lokal, si:

- i. Plani Social i Bashkisë Gramsh (2021-2023);
- ii. Plani Lokal për përfshirjen e Personave me Aftësi të Kufizuara (PAK) në Bashkinë Gramsh (2020-2023).

Bashkia Gramsh **nuk ka një Plan Veprimi për Rininë**. Kjo Bashki ka bashkëpunuar me Zyrën e Punës Gramsh mbi praktikën e paguara të studentëve që kanë përfunduar studimet.

Bashkia Gramsh aktualisht është duke punuar për hartimin dhe miratimin e Planit të Veprimit për Barazinë Gjinore 2022-2024, si mjeti kryesor i zbatimit të angazhimeve publike për barazinë gjinore, të ndërmarra nëpërmjet nënshkrimit të Kartës Evropiane për Barazi të grave dhe burrave në jetën vendore. Bashkia Gramsh e ka nënshkruar Kartën Evropiane për Barazi, të përgatitur nga Këshilli i Bashkive dhe Rajoneve të Evropës (CEMR) në 30 qershor 2021, duke u renditur kështu bashkia e katërmbëdhjetë në vend që e kanë nënshkruar Kartën Evropiane për Barazi. Plani Vendor i Veprimit për Barazinë Gjinore 2022 – 2024, po përgatitet me një metodologji gjithëpërfshirëse, duke filluar nga: analiza dhe përshkrimi i situatës, përcaktimi i fushave kryesore të ndërhyrjes, konsultimet paraprake brenda bashkisë, përgatitja e draft dokumentit, si dhe konsultime me palët e interesuara dhe grupet e interesit, në përfundim të të cilave do të bëhet edhe kostimi i dokumentit, për ta përcjellë më pas për miratim në Këshillin Bashkiak. Deri tani janë organizuar dy konsultime, me pjesëmarrëse e pjesëmarrës nga bashkia, njësitë administrative, shëndetësia, etj., si dhe me antëtarët e Komisionit për Barazinë Gjinore në Këshillin Bashkiak. I gjithë procesi i përgatitjes së Planit Vendor të Veprimit 2022 – 2024, mbështetet nga UN Women Shqipëri në kuadër të Projektit të Përbashkët të Kombeve të Bashkuara “Bashkimi Evropian për Barazinë Gjinore në Shqipëri: “Zbatimi i Kuadrit Ligjor (Acquis) të Bashkimit Evropian për Barazinë Gjinore” (EU4GE), që po zbatohet nga UN Women dhe UNFPA dhe financohet nga Bashkimi Evropian, përmes Fondit të Përsheptimit të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) të Kombeve të Bashkuara në Shqipëri.

3.2 Shërbimet/ strukturat rinore të ngritura nga Bashkia për pjesëmarrjen dhe angazhimin e të rinjve dhe të rejave në vendimmarrjen lokale

Qyteti i Gramshit është një nga bashkitë me numër të ulët të të rinjve dhe të rejave në nivel kombëtar¹¹, konkretisht me 8,710 të rinj dhe të reja ose 0.84% e të rinjve dhe të rejave¹².

Bashkia Gramsh ka një **Sektor të ndihmës dhe shërbimit social**, në përbërjen e të cilit ka dhe një specialist të barazisë gjinore dhe kundër dhunës në familje, duke përbushur në praktikë detyrat që rrjedhin nga ligji për barazinë gjinore, ligji për masat kundër dhunës dhe ligjit për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve. Ky Sektor i ndihmës dhe shërbimit social përbush funksionet:

- a. Koordinimi dhe drejtimi i zbatimit të programeve të pagesave cash të Ndhmës Ekonomike (NE) dhe PAK për të gjithë territorin e Bashkisë.
- b. Ngritja dhe funksionimi i shërbimeve të kujdesit shoqëror në nivelin komunitar.
- c. Mbrojtja dhe përkujdesja për fëmijët.
- d. Barazia gjinore dhe masa kundër dhunës në familje.
- e. koordinimi i masave për përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara.

Në Bashkinë Gramsh ka një punonjës të dedikuar për rininë, që prej vitit 2019. Në këtë Bashki ka punonjës të dedikuar për barazinë gjinore.

➤ Disa nga shërbimet që ofrohen për të rinjtë dhe të rejtat në Bashkinë Gramsh, janë:

- Programi për fuqizimin ekonomik, në të cilin një fokus të veçantë ka punësimi i të rinjve dhe të rejave të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike. Sipas Planit Social të Bashkisë Gramsh (2021-2023), çdo vit 5 të rinj dhe të reja të sapodiplomuar, kryesisht të familjeve në nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror, punësohen për gjashtë muaj sipas profesionit që kanë në biznese lokale apo në Bashkinë Gramsh. Bashkia financon pagat e tyre në masën 26.000 lekë/ muaj.
- Shërbimet alternative të kujdesit shoqëror. Sipas Planit Lokal për përfshirjen e personave me Aftësi të Kufizuara në Bashkinë Gramsh (2020-2023), ndër objektivat specifike është ofrimi i shërbimeve të jetesës së pavarur në komunitet, në mënyrë të veçantë për persona madhorë me aftësi të kufizuara mendore, përfshirë këtu edhe shërbimin e punësimit me mbështetje të të rinjve dhe të rejave me aftësi të kufizuara.

Bazuar në informacionin e dhënë nga bashkia, situata në lidhje me të rinjtë dhe të rejtat paraqitet si në vijim:

- Në Gramsh ka gjithsej 8 (tetë) shkolla të mesme¹³, nuk ka universitet publik apo/ dhe privat, nuk ka Qendër Rinore apo qendër multi-funksionale.
- Në këtë Bashki ka organizata lokale që veprojnë me një fokus të veçantë të rinjtë dhe të rejtat¹⁴.

¹¹ Grupmoshë e përcaktuar sipas Ligjit 75/2019 “Për rininë”, miratuar në 4.11.2019, neni 3, pika f, fq 2.

¹² Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile, Ministria e Brendshme, Grupmosha 15-29 vjeç, viti 2018

¹³ 8 shkolla të mesme publike të përgjithshme.

¹⁴ 1 organizatë lokale

- **Bashkia Gramsh ka ngritur një Këshill Rinor**, si e para dhe e vetmja strukturë rinore në bashki e cila lobon për problematikat rinore, që në vitin 2018. Këshilli është krijuar me mbështetjen e Lëviz Albania, në kuadër të projektit “Fuqizimi i rinisë në Bashkinë Gramsh”. Në këtë këshill ka 30 anëtarë aktiv, përzgjedhja e të cilëve është bërë në mënyrë transparente nëpërmjet një thirrjeje publike. Ky Këshill kryen aktivitete të ndryshme (të paktën një herë në muaj). Histori suksesi për Këshillin Rinor është advokimi për buxhet të dedikuar për rininë, ku në vitin 2019 Bashkia Gramsh ka vendosur për herë të parë një Specialist të dedikuar për rininë. Këshilli Rinor Gramsh, që prej krijimit të tij ka realizuar disa projekte në Bashkinë e Gramshit, si më poshtë:
 - **Dita e Tokës**, duke bashkëpunuar me punonjësit e zjarrëfikësës për pastrimin e ujëvarës së Sotirës, me qëllim pastrimin e ujëvarës dhe zonës përreth, si dhe sensibilizimin e njerëzve për të ruajtur bukuritë e natyrës.
Në kuadër të kësaj dite, të rinjtë dhe të rejtat e Këshillit Rinor kanë bashkëpunuar me Bashkinë e Gramshit për mbjelljen e luleve.
 - **‘Bake Sale’**, ku të rinjtë dhe të rejtat e Këshillit Rinor gatuan ushqime të ndryshme, dhe me të ardhurat nga shitja e tyre mundësuan realizimin e kampit veror për fëmijët e Gramshit.
 - **Kampi Veror i Fëmijëve**, ku të rinjtë dhe të rejtat e Këshillit Rinor në bashkëpunim me shkollën e mesme Shefqet Guzi, i ofruan mundësi fëmijëve të grupmoshës 6-14 vjeç që të luajnë sporte të ndryshme, të bëjnë projekte të ndryshme artistike dhe aktivitete të tjera argëtuese.
 - **Festë Halluini**, ku të rinjtë dhe të rejtat e Këshillit Rinor në bashkëpunim me shkollën e mesme Shefqet Guzi, i ofruan mundësi fëmijëve të luajnë, të pikturojnë dhe të angazhohen në aktivitete të tjera argëtuese.
 - **Qendra e Pensionistëve**, ku të rinjtë dhe të rejtat e Këshillit Rinor janë angazhuar në aktivitete të pastrimit të qendrës, duke u socializuar me të moshuarit nëpërmjet lojërave domino, duke angazhuar të moshuarit të tregojnë disa histori të vjetra në lidhje me Shqipërinë.
- Bashkia Gramsh ndër vite ka hartuar aplikime/ projekte me fokus rininë duke bashkëpunuar me institucione të tjera lokale dhe qendrore, si dhe organizata të shoqërisë civile (si Zyra Vendore Arsimore/ ZVA, Gjimnazi “Shefqet Guzi”, shkollat 9-vjeçare, Qendra Kulturore e Fëmijëve - QKF etj.)
- Njoftimet e ndryshme mbi çështjet sociale, shëndetësore, arsimore etj pasqyrohen online në faqen zyrtare të [Bashkisë Gramsh](#), në adresën e Facebook-ut [të Bashkisë Gramsh](#), si dhe në faqen zyrtare të [Këshillit Rinor Gramsh](#).
- Bashkia Gramsh në bashkëpunim me Shoqatën e Kërkimeve Urbane dhe Klubin Ekologjik Elbasan në kuadër të projektit “Qytetarë aktivë për monitorimin e ofrimit të shërbimeve publike vendore” **ka bërë një anketim për të identifikuar nevojat dhe prioritetet** e të rinjve dhe të rejave në Gramsh.
- Kryetari i Bashkisë Gramsh **ka realizuar dëgjesa publike për çështjet e rinisë**.

3.3 Buxhetimi për rininë dhe çështjet gjinore nga Bashkia

Në Bashkinë e Gramshit kategoria e të rinjve dhe të rejave nuk është e buxhetuar në mënyrë direkte nëpërmjet aktiviteteve dhe programeve apo shërbimeve të caktuara. Megjithatë

departamentet/ programet në Bashki, buxheti i të cilave i dedikohet direkt ose indirekt rinisë janë:

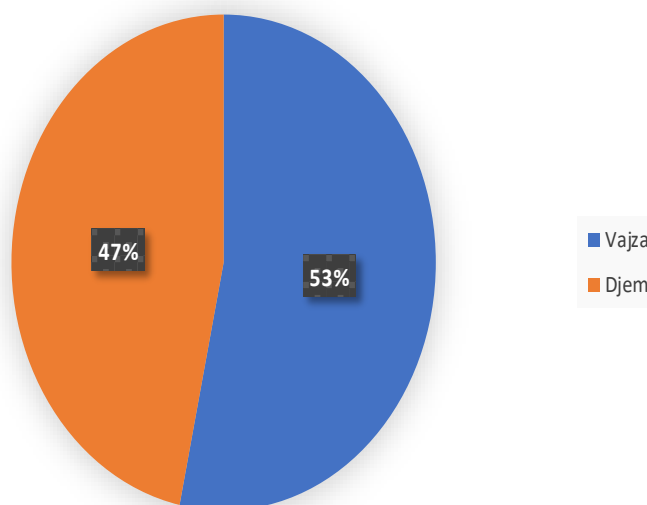
- Investimet arsimore
 - o Arsimi bazë përfshirë arsimin parashkollor
 - o Arsimi i mesëm i përgjithshëm

VITI	FUSHA	Buxheti i planifikuar (në Lekë)	Buxheti i realizuar (në Lekë)	% ndaj totalit të buxhetit të Bashkisë (në Lekë)
2021	Psh: Arsimi bazë përfshirë arsimin parashkollor	97,151,836	91,536,613	94%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	12,497,313	11,945,519	95.5%
	TOTAL	109,649,149	103,482,132	94.7%
2020	Psh: Arsimi bazë përfshirë arsimin parashkollor	103,520,483	99,751,579	96%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	16,739,204	14,580,118	87%
	TOTAL	109,649,149	103,482,132	94.7%

IV. Prioritetet e të rinjve dhe të rejave - Bashkia Gramsh

Në kuadër të programit “**Bashkimi Evropian për Barazinë Gjinore në Shqipëri**”, Qendra Act for Society dhe Albanian Community Assist, me mbështetjen e UN Women, Zyrës së UNFPA-së Shqipëri dhe i financuar nga BE nëpërmjet Fondit të Përsheptimit të SDG-ve të OKB-së në Shqipëri, realizuan një vlerësim të nevojave të komunitetit për edukim mbi aftësitë jetësore, dhunën me bazë gjinore, shërbimet e ofruara nga sektori publik dhe privat¹⁵. Më poshtë paraqiten disa prej gjetjeve kryesore nga vlerësimi i nevojave në Njësinë Administrative (NjA) Kodovjat, në Bashkinë Gramsh.

Numri i pjesëmarrësve në anketimin e realizuar në NjA Kodovjat ishte **30** të rinj dhe të reja të grupmoshës 11 deri në 18 vjeç, nga të cilët **16** vajza (53%) dhe **14** djem (47%).

Grafik 1: Përqindja e pjesëmarrësve në anketim

Gjetjet kryesore nga anketa e të rinjve dhe të rejave kishin të bënin me arsimin, çështjet formale dhe joformale, ekonomike dhe sociale. Lidhur me dhunën brenda familjes, rolin e gruas në familje dhe marrëdhënien e saj me bashkëshortin, ka të rinj dhe të reja që besojnë se është më se normale që gratë të ndjekin urdhrat e burrit, pa marrë parasysh besimet dhe nevojat e saj. Ndërsa, 4 të rinj dhe të reja mendojnë se fjalën e fundit në çdo çështje duhet ta kenë në përgjithësi meshkujt. Në përgjithësi, shumica e të anketuarve kanë mendime të balancuara dhe jodiskriminuese ndaj grave të çdo moshe.

Ndër problemet kryesore që raportojnë të rinjtë dhe të rejat në komunitetin e Lunxhëris janë:

1. Bullizmi dhe dhuna psikologjike/emocionale
2. Martesat e hershme të vajzës
3. Raportimi jozyrtar i të gjitha formave të dhunës
4. Mosreagimi i komunitetit në rastet e përdorimit të dhunës
5. Kufizimi i vajzave dhe grave në lidhje me liritë e tyre
6. Ngacmimi: kryesisht me fjalë fyese ndaj vajzave dhe djemve
7. Mungesa e hapësirave sportive, kulturore dhe sociale në shkollë dhe komunitet.

¹⁵ Të dhenat e vlerësimit i janë referuar periudhës Dhjetor 2021.

Kërkesat dhe nevojat e të anketuarve në këtë komunitet lidhen kryesisht me ndërtimin e objekteve sportive brenda shkollës dhe objekteve kulturore në komunitet. Ata gjithashtu kërkojnë të kenë mundësinë për një arsim cilësor, ambiente ku mund të argëtohen si dhe kurse të tjera profesionale.

V. Hartëzimi i detyrimeve ligjore për Bashkinë dhe aktivitetet e realizuara me fokus rininë dhe barazinë gjinore

Në tabelën e mëposhtme paraqiten përcaktimet ligjore për NJQV në lidhje me zhvillimin e politikave vendore rinore/ gjinore, si dhe angazhimet e realizuara nga Bashkia në përmbushje të tyre.

	Nr	Përcaktimet ligjore për NJQV në lidhje me zhvillimin e politikave vendore rinore	Detyrimet/ aktivitetet/ tregues që rrjedhin për NJQV ¹⁶	Angazhime të realizuara gjatë periudhës 2020-2021	Koment
Ligji për vetëqeverisjen vendore – Kryesisht angazhime ne parim	1	Realizimi i shërbimeve nga Qeverisja Vendore duhet të bëhet në forma të përshtatshme, bazuar në nevojat e antar/eve të bashkësisë, në përputhje me standardet e kërkuara me ligj apo akte të tjera normative, si dhe përmes nxitjes efektive të pjesëmarrjes gjithëpërfshirëse të bashkësisë në qeverisjen vendore ¹⁷ .	- NJQV zhvillon një plan strategji zhvillimi; ¹⁸ - Planet e NJQV duhet të jenë në harmoni me ato kombëtare dhe rajonale. ¹⁹		
	2	Funksionet e bashkisë në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike (kryesisht në mirëmbajtjen e institucioneve arsimore apo zhvillimin e aktiviteteve edukuese e promovuese në fushën e	- Realizimi i veprimtarive me dhe për rininë në fusha të ndryshme (shëndet, arsim, sociale, mjedis, etj). ²¹		

¹⁶ Këto detyrime/ aktivitete/ tregues janë gjeneruar bazuar në ligjet përkatëse.

¹⁷ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 3: pikat d), dh) dhe f).

¹⁸ Diktuar nga ligji përkatës;

¹⁹ Diktuar nga ligji përkatës;

²¹ Evidentuar nga ekspertët e hartimit të këtij dokumenti

	shëndetësisë, etj) ²⁰ .			
3	Funksionet e bashkisë në fushën e shërbimeve sociale ²² .	- NJQV ndërmerr shërbime sociale targetuar Rininë; ²³		
4	Funksionet e bashkisë në fushën e kulturës, sportit dhe shërbimeve argëtuese. ²⁴	- NJQV bashkëorganizon me të rinjtë dhe të rejtat veprimtari në fushën e kulturës, sportit dhe shërbimeve argëtuese. ²⁵		
5	Funksionet e bashkisë në fushën e mbrojtjes së mjedisit. ²⁶	- NJQV bashkëorganizon me të rinjtë dhe të rejtat veprimtari në fushën e mbrojtjes së mjedisit, si: informim, ndërgjegjësim, edukim, apo qoftë dhe ngrijten e guidave dhe aktiviteteteve publike, organizuar me të rinjtë dhe të rejtat për promovimin e turizimit lokal, pastrimin mjedisi, etj.		
6	Funksionet e bashkisë në fushën e zhvillimit ekonomik vendor ²⁷ .	- NJQV ndërmerr nisma për fuqizimin ekonomik të të rinjve dhe të rejtave, si: realizimi i		

²⁰ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 23;

²² Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 24;

²³ Evidentuar nga ekspertët e hartimit të këtij dokumenti

²⁴ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 25;

²⁵ Evidentuar nga ekspertët e hartimit të këtij dokumenti;

²⁶ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 26;

²⁷ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 28;

			kurseve te ndrsyhme të zhvillimit profesional, bashkëpunimi me donatorë apo Organizata, etj. ²⁸		
7	Funksionet e bashkisë në fushën e sigurisë publike ²⁹ .		- NJQV ndërmerr nisma të gërshetuara dhe me institucionet e tjera lokale për çështje të sigurisë publike.		
8	Detyrimi për konsultime publike nga Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore (NJQV) ³⁰ .		NJQV organizon minimalisht 1 seancë konsultimi publik në (1) vit, me grupet e ndryshme të interesit që jetojnë në territorin e Bashkisë. ³¹		
9	Krijimi i komiteteve/ bordeve duke respektuar barazinë gjinore ³²		NJQV krijojnë komitete, borde ose komisione për kryerjen e funksioneve të veçanta sa herë që paraqitet nevoja, duke respektuar ligjin për barazinë gjinore.		
10	Detyrim i zbatimit dhe respektimit të barazisë gjinore ³³ .		Kryetari/ kryetarja e NJQV në emërimet e zëvendës kryetareve/ kryetarëve të bashkive dhe emërimet e administratoreve/ administratorëve të njësive administrative zbaton dhe		

²⁸ Evidentuar nga ekspertët e hartimit të këtij dokumenti;

²⁹ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 29;

³⁰ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 16;

³¹ Diktuar nga ligji përkatës;

³² Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 1;

³³ Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, Neni 59;

			respekton barazinë gjinore.		
Ligji për financat e vetëqeverisjes	1	Kryetari i NJQV organizon seanca dëgjimore me komunitetin dhe grupet e interes për projekt dokumentin e Programit Buxhetor Afatmesëm (PBA) të rishikuar ³⁴ .	NJQV mund dhe duhet të mbështetin iniciativat të buxhetuara për rininë në linjë me nevojat e tyre. ³⁵		
Ligji për Rininë (2019)	1	NJQV bashkëpunon me Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë (MASR) për politikat, projektet e programet në fushën e rinisë. ³⁶	NJQV harton plan strategjik për programe në fushën e rinisë. ³⁷		Plani strategjik konsiston në një plan vjetor për të realizuar aktivitete rinore
	2	NJQV kontribuoj në ofrimin e veprimtarive për të rinjtë dhe të rejat në bashkëpunim me MASR, institucione dhe autoritete të tjera vendore, duke përcaktuar standardet në ofrimin e veprimtarive rinore dhe punësi min e rinisë. ³⁸	NJQV harton standartet për ofrimin e veprimtarive rinore dhe punësimit të rinjve dhe të rejave. ³⁹		Bashkia ka asistuar në disa nga aktivitete e planifikuara në planin e aktiviteteve të Këshillit Rinor Gramsh
	3	NJQV në përputhje me funksionet e tyre, hartojnë dhe zbatojnë politikat vendore në fushën e rinisë. ⁴⁰	Përcakton objektiva dhe prioritete për të siguruar zbatimin e të drejtave të të rinjve dhe të rejave. ⁴¹		

³⁴ Ligji 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”, Neni 38, pika 2;

³⁵ Diktuar nga ligji përkatës;

³⁶ Ligji 75/2019 “Për rininë”, Neni 5;

³⁷ Diktuar nga ligji përkatës;

³⁸ Ligji 75/2019 “Për rininë”, Neni 5;

³⁹ Diktuar nga ligji përkatës;

⁴⁰ Ligji 75/2019 “Për rininë”, Neni 7;

⁴¹ Diktuar nga ligji përkatës;

3.1		KVR si organ këshillimor, funksionon pranë kryetarit të bashkisë. KVR kryesohet nga Kryetari dhe ka minimalisht 4-6 të rinj dhe të reja anëtarë. Kriteret, procedurat e përzgjedhjes së anëtarëve të KVR, si dhe mënyra e organizimit dhe funksionimit të tij miratohen me vendim të Këshillit Bashkiak ⁴² .		Nuk është formuar ende një KVR, një nga objektivat e këtij viti është krijimi dhe funksionimi i KVR.
3.2		Organizimi dhe koordinimi i veprimtarive për fuqizimin dhe mbrojtjen e të rinjve dhe të rejave. ⁴³		Fuqizimi i të rinjve në bashkëpunim me organizata për ofrimin e trajnimeve specifike sipas nevojave të të rinjve dhe të rejave.
3.3		Organizimin dhe ofrimin e veprimtarive për të mbështetur mirëqenien dhe zhvillimin e të rinjve dhe të rejave. ⁴⁴		Janë organizuar disa aktivitete argëtuese, sportive dhe kulturore, si Kampionati i Volejbollit, shahut etj
3.4		Nxitjen e vullnetarizmit të të rinjve dhe të rejave dhe edukimin joformal të tyre. ⁴⁵		Pastrimi i qytetit. Mbjellja e pemëve.
3.5		Financimin e krijimit dhe të		Në Bashkinë Gramsh

⁴² Ligji 75/2019 “Për rininë”, Neni 10;

⁴³ Diktuar nga ligji përkatës;

⁴⁴ Diktuar nga ligji përkatës;

⁴⁵ Diktuar nga ligji përkatës;

		zhvillimit të infrastrukturës rinore dhe të hapësirave rinore të sigurta, - si Qendra rinore. ⁴⁶		nuk ka një qendër rinore.
3.6		Krijimin e strukturave administrative për çështjet e rinisë, si pjesë e NJQV. ⁴⁷		Specialisti i Rinisë dhe Turizmit.
3.7		NJQV mbledh, analizon dhe raporton për situatën e të drejtave të të rinjve dhe të rejave. ⁴⁸		
4	NJQV aplikon për t'u mbështetur nga programet kombëtare dhe ndërkombëtare për rininë, në përputhje me këtë ligj dhe aktet nënligjore në fuqi. ⁴⁹	Numri i aplikimeve të realizuara dhe të fituara nga NJQV me fokus ose përfshirë tematikën rinore. ⁵⁰		2 aplikime në pritje.
5	NJQV bashkëpunon me institucione të tjera vendore nëpërmjet lidhjes së marrëveshjeve të përbashkëta, në përputhje me legjislacionin në fuqi për vetëqeverisjen vendore. ⁵¹	- Numri i marrëveshjeve të realizuara me fokus ose përfshirë tematikën rinore. ⁵² - Bashkëpunime të NJQV me institucione të tjera vendore. ⁵³		Bashkëpunime me Zyren e Punës për ofrimin e praktikave pas përfundimit të shkollës. ZVA për organizmin e

⁴⁶ Diktuar nga ligji përkatës;

⁴⁷ Diktuar nga ligji përkatës;

⁴⁸ Diktuar nga ligji përkatës;

⁴⁹ Ligji 75/2019 "Për rininë", Neni 7;

⁵⁰ Diktuar nga ligji përkatës;

⁵¹ Ligji 75/2019 "Për rininë", Neni 7;

⁵² Diktuar nga ligji përkatës;

⁵³ Evidentuar nga ekspertët e hartimit të këtij dokumenti;

					aktiviteteve rinore.
	6	NJQV bashkëpunon me organizatat për të rinjtë dhe të rejtat e organizatat rinore shqiptare në diasporë, për të mbajtur komunikimin me të rinjtë dhe të rejtat shqiptarë të Bashkisë, që janë larguar nga Bashkia apo vendi. ⁵⁴	Numri i bashkëpunimeve apo aktiviteteve të tilla të realizuara. ⁵⁵		
OZHQ/ SDG	1	OZHQ/ SDG – Nxitja e përfshirjes së të rinjve dhe të rejave në aktivitete për arritjen e OZHQ/ SDG	- NJQV bashkërendon politikat dhe nismat me/dhe për rininë në gërshetim me OZHQ/SDG. ⁵⁶		
Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”		Adresimi i barazisë gjinore ⁵⁷	Adresimi i çështjeve të barazisë gjinore dhe emërimi i një ose më shumë punonjëseve/punonjësve vendorë të barazisë gjinore.	Gjatë këtyre viteve me çështjet gjinore është marrë një punonjës i cili mbulon NjMF-në dhe koordinatorin e dhunës në familje.	

⁵⁴ Ligji 75/2019 “Për rininë”, Neni 7;

⁵⁵ Diktuar nga ligji përkatës;

⁵⁶ Evidentuar nga ekspertët e hartimit të këtij dokumenti;

⁵⁷ Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”, Neni 14, pika 4;

VI. Rekomandime me fokus të rinjtë dhe të rejat dhe çështjet gjinore – Bashkia Gramsh

Bashkia Gramsh, me pozitë gjeografike në Jug-Lindje të Shqipërisë, vlerësohet për bukuritë natyrore dhe mikëpritjen. Vëmëndja e Bashkisë Gramsh gjatë këtyre tre viteve të fundit vihet re në gritjen e politikave për mbështjen e të rinjve dhe të rejave dhe çështjeve të barazisë gjinore, ashtu dhe në angazhime në aktivitete sportive. Referuar pasurive natyrore dhe kulturore të zonës, të rinjtë dhe të rejat janë një burim i vyer energjie dhe pasioni për t'u angazhuar në aktivitete të ndryshme sportive dhe argëtuese në natyrë.

Bashkia Gramsh, duke përdorur gjithë historinë dhe pasurinë zonale për të promovuar zonën si zonë turistike, duhet të angazhohet me më shumë intensitet në nxitjen dhe motivimin e të rinjve dhe të rejave për zhvillimin e një plani aktiviteteve në natyrë referuar stinëve përkatëse, territoreve, grupmoshave, etj.

Bashkia Gramsh, në përmbushje të detyrimeve dhe përgjegjësisë të saj për përmirësimin e situatës së të rinjve dhe të rejave të Gramshit, në zbatim të Ligjit 75/2019 “Për rininë”, si dhe akteve të tjera ligjore që i japin kompetenca specifike në këtë fushë, mund të ndërmarrë nisima dhe politika për rininë dhe barazinë gjinore, si më poshtë:

1. Nxitja dhe pjesëmarrja e të rinjve dhe të rejave në proceset dhe vendimmarrjet demokratike

- Krijimi dhe funksionimi i KVR-së, duke marrë pjesë në dëgjesat publike dhe mbledhjen e Këshillit Bashkiak dhe duke adresuar për zgjidhje nevojat prioritare të të rinjve dhe të rejave.
- Përfshirja e dimensionit gjinor dhe rëndësisë së pjesëmarrjes së barabartë në përfaqësimin dhe jetën politike, në sesione për edukimin qytetar, në shkollat publike (të mesme).
- Takime sensibilizuese me të rinjtë dhe të rejat e zonave rurale dhe urbane, si dhe me të rinjtë dhe të rejat me aftësi të kufizuara, mbi rëndësinë e pjesëmarrjes së barabartë të tyre në procesin e votimit (individual e të lirë), në zgjedhjet vendore dhe qendrore.
- Rritja e ndërgjegjësimit për rolet gjinore, llojet e dhunës, efektet e dëmshme në martesat e fëmijëve dhe temat e ndryshme të edukimit të aftësive jetësore.
- Hartimi dhe zbatimi i një plani për integrimin dhe fuqizimin e të rinjve dhe të rejave, referuar dhe profilit të tyre, si
 - Të rinj dhe të reja në arsimin e mesëm,
 - Të rinj dhe të reja pjesë e programeve të aftësisë dhe trajnimeve profesionale
 - Të rinj dhe të reja punë kërkues të papunë
 - Të rinj dhe të reja as në punë, arsim apo aftësim
 - Të rinj dhe të reja me aftësi të kufizuara
 - Të rinj dhe të reja të angazhuar në martesë para moshës 18 vjeç dhe që rezultojnë në situatë të vështirë ekonomike dhe sociale
 - Të rinj dhe të reja kryefamiljar dhe në situatë të vështirë ekonomike dhe sociale
- Krijimi i një qendre multifunksionale për të rinjtë dhe të rejat.

2. Nxitja e punësimit të të rinjve dhe të rejave përmes politikave efektive të tregut të punës⁵⁸

- Vlerësimi i kërkesës së tregut të punës dhe traditës apo nevojave specifike të Gramshit, në lidhje me kurset e formimit profesional që mund të ofrohen në këtë Bashki.
- Organizimi i takimeve sensibilizuese me të rinjtë dhe të rejtat mbi rëndësinë e ndjekjes së kurseve të formimit profesional të bazuara në nevojat dhe specifikat e zonës.
- Mbështetja e aktiviteteve që nxisin vetëpunësimin e të rinjve dhe të rejave.
- Seminare informuese dhe trajnuese me nxënës/et e shkollave të mesme mbi rëndësinë e të sfiduarit të stereotipeve gjinore në punësim.
- Panairi i ideve në kuadër të “Ditës Botërore të Aftësive të të rinjve dhe të rejave”, bazuar në trajnimet e formimit profesional të ofruara mbi bazën e nevojave dhe karakteristikave të zonës.
- Aktivitete për rritjen e kapaciteteve të të rinjve dhe të rejave për sipërmarrjen dhe edukimin e aftësive të buta.
- Ngritja dhe funksionimi i një platforme komunikimi dhe informimi për të përmirësuar mundësitë për punësimin e të rinjve dhe të rejave, e cila mund të shërbejë dhe si platformë komunikimi mes ofruesve formalë dhe jo-formalë të të mësuarit, bizneseve dhe agjencive të punësimin.
- Bashkërendimi i punës me strukturat dhe institucionet përkatëse lokale, të mbështesë dhe lehtësojë angazhimin dhe ndërveprimin mes KVR dhe ndërmarrjeve vendore e start-up-eve, për të përmirësuar mundësitë e punës për të rinjtë dhe të rejtat në bashkitë ku jetojnë.

3. Nxitja e përfshirjes së të rinjve dhe të rejave në aktivitete mjedisore dhe turistike

- Nxitja e pjesëmarrjes aktive të të rinjve dhe të rejave në hartimin dhe monitorimin e politikave mjedisore dhe turistike në nivel lokal.
- Aktivitete pastrimi, pyllëzimi, riciklimi, promovimi i turizmit me qëllim rritjen e shtetit të të rinjve dhe të rejave, si dhe komunitetit në tërësi mbi mbrojtjen e mjedisit.
- Aktivitete sensibilizuese mbi mjedisin dhe ndikimin e tij në shëndetin e gjeneratës së re.
- Aktivitete me të rinjtë dhe të rejtat që janë larguar nga bashkia për arsye studimesh ose të tjera, me qëllim angazhimin e tyre në aktivitetet që promovojnë kulturën, turizmin dhe vlerat e bashkisë.

4. Nxitja e përfshirjes së të rinjve dhe të rejave në aktivitete artistike e kulturore

- Mbështetje për grupet e reja rinore kulturore dhe artistike (këngë, teatër, animacione) të krijuara nga të rinjtë dhe të rejtat e shkollave të Gramshit dhe përfshirja e tyre në ngjarje apo festa të rëndësishme të qytetit, duke organizuar aktivitete në bashkëpunim me Pallatin e Kulturës “Thoma Prifti” dhe QKF “Adem Hoxha”.
- Promovimi i jetës artistike dhe kulturore përmes organizimit të aktiviteteve artistike-kulturore në zonat urbane dhe në zonat rurale.
- Programe sensibilizuese në mediat lokale mbi rëndësinë e pjesëmarrjes së barabartë të të rinjve dhe të rejave, vajzave dhe djemve në veprimtari sportive,

⁵⁸ Në Shtojcën A gjendet Lista e programeve aktive për nxitjen e punësimit të të rinjve në Shqipëri

artistike dhe kulturore, përfshirë edhe ato që tradicionalisht shihen si aktivitete kryesisht “femërore” ose “mashkullore”.

5. **Nxitja e përfshirjes së të rinjve dhe të rejave në aktivitete edukuese shëndetësore**
 - Aktivitete që promovojnë një kulturë të hapur dhe të lirë rreth shëndetit të të rinjve dhe të rejave, për të ulur stigmatizmin dhe diskriminimin.
 - Konkurse mes shkollave të mesme mbi rolin e qeverisjes vendore në çështje të shëndetit të të rinjve dhe të rejave.
 - Krijimi i ambienteve sportive në mënyrë që të rinjtë dhe të rejat të kalojnë kohë së bashku pas shkollës.
 - Të krijohen objekte arti dhe sociale, që mund të shfrytëzohen nga të rinjtë dhe të rejat përgjatë kohës së lirë.
 - Të krijohet një klub prindërimi për të rritur ndërgjegjësimin në lidhje me stilet më të mira të prindërimit
 - Rritja e ndërgjegjësimin në sektorë të ndryshëm të shërbimeve dhe organizatave sociale: duke punuar së bashku në ofrimin e shërbimeve për të rinjtë dhe të rejat.

6. **Nxitja e përfshirjes së të rinjve dhe të rejave në aktivitete për arritjen e OZHQ**
 - Aktivitete informuese mbi OZHQ me qëllim njohjen e tyre dhe sensibilizimin e të rinjve dhe të rejave mbi rolin që mund dhe duhet të luajnë për përmbushjen e këtyre objektivave.
 - Hartimi i planit të veprimeve për përfshirjen e të rinjve dhe të rejave në arritjen e OZHQ.
 - Zbatimi i planit të hartuar, duke ofruar mbështetjen e duhur financiare, infrastrukurore, etj.

7. **Zhvillimi i politikave të integruara për punësimin e të rinjve dhe të rejave**
 - Bashkërendimi i punës së Bashkisë Gramsh me institucionet e tjera lokale (zyra e shërbimit social shtetëror rajonal, zyra rajonale e punësimin, shkollat profesionale në bashkinë/ rajonin përkatës), me qëllim ndërtimin e planeve individuale për punësimin e të rinjve dhe të rejave, të cilët janë punëkërkuar të papunë. Ky rekomandim bazohet dhe në “Urdhërin e përbashkët nr.52, datë (26.01.2022), për miratimin e mekanizmit të referimit për punësimin dhe integrimin social të individëve në moshë aktive pune”; si dhe në modelin që tashmë po ndërtohet në gjithë vendin bazuar në Vendim Nr. 882, datë 24.12.2019 “Për mekanizmin e bashkërendimit ndër-institucional të punës për referimin për punësim të individëve dhe anëtarëve në moshë aktive pune të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike”.
 - Për një qasje të drejtëpërdrejtë të nevojave të të rinjve dhe të rejave sipas profileve të lartpërmendura, Bashkia rekomandohet që të ngrejë dhe pasurojë një databazë me të dhënat e këtyre të rinjve dhe të rejave (emër, mbiemër, mjet identifikimi, formimi, dëshirat dhe interesat për zhvillim/ arsimim/ punësim).

VII. Referenca

Dokumente:

- Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”
- Ligji 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”
- Ligji 75/2019 “Për rininë”
- Ligji nr. 9770, datë 24.07.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”
- Strategjia Kombëtare ndërsektorale e Rinisë 2022-2029
- Strategjia Kombëtare për Barazinë Gjinore 2021-2030
- Plani Social i Bashkisë Gramsh (2021-2023)
- Plani Lokal për përfshirjen e Personave me Aftësi të Kufizuara (PAK) në Bashkinë Gramsh (2020-2023)
- VKM 23.02.2018 “Fondi i Social i Punësimit”
- VKM nr.535, datë 8.7.2020 “Për procedurat, kriteret dhe rregullat për zbatimin e programit të punëve publike në komunitet”
- VKM 348, datë 29.4.2020 “Për procedurat, kriteret dhe rregullat për zbatimin e programit të nxitjes nëpërmjet vetëpunësimit”
- Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile, Ministria e Brendshme

Linqe:

- <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1161&langId=en>
- [MAPS Report web.pdf \(un.org.al\)](#)
- [Bashkia Gramsh](#)

VIII. Shtojca

8.1 *Lista e programeve aktive për nxitjen e punësimit të të rinjve dhe të rejave në Shqipëri*

- **Fondi i Social i Punësimit**⁵⁹, - është një fond financiar publik I cili synon punësimin, vetëpunësimin, rehabilitim për punë, aftësimin dhe riaftësimin profesional, orientimin dhe këshillimin për punësim, shërbime mbështetëse, rikonstrukcion dhe përshtatje të vendit të punës, programe riintegrimi social, mbështetje për nxitjen e punësimit të familjarëve të personave me aftësi të kufizuara ⁶⁰.
- **Programi i punëve publike në komunitet**⁶¹, - është një program 12 mujor, që ka për qëllim përfshirjen në tregun e punës të punëkërkuarve të papunë afatgjatë (jo më pak se 12 muaj të regjistruar dhe mbi 25 vjeç), nëpërmjet ofrimit të mundësive të trajnimit dhe të punësimit me kohë të pjesshme në aktivitete me fokus shërbimet në dobi të komunitetit (kujdesi për fëmijët, kujdes shëndetësor dhe social, rehabilitim përdoruesve të drogës, mjedisi, këshillim informim, rinore, sporti, arti, turizmi dhe kulturë).
- **Programi i nxitjes nëpërmjet vetëpunësimit**⁶², - është nxitja e vetëpunësimit nëpërmjet krijimit të sipërmarrjeve të reja të punëkërkuarve të papunë të interesuar Aplikuesi/ja duhet të jetë punëkërkuar i papunë i regjistruar në strukturën vendore të punësimit. Punëkërkuarët mund të përfitojë vetëm një herë nga ky program. Subvencioni është deri në masën 500 000 lekë. Afati i zbatimit të këtyre programeve është 5 vjet nga hyrja në fuqi e vendimit. Efektet financiare perballohen nga buxheti i shtetit dhe fondi social i punësimit.
- **Garancia Rinore**⁶³, - është një angazhim nga të gjitha vendet anëtare të Bashkimit Evropian dhe tashme shtrirë dhe në vendet e Ballkanit, e cila synon të garantojë që të gjithë të rinjtë dhe të rejtat nën moshën 30 vjeç të marrin një ofertë pune cilësore; edukimi i vazhdueshëm; praktika; stazhi brenda një periudhe prej katër muajsh nga ngecja e papunë ose largimi nga arsimit.
- **Programe dhe projekte zbatuar nga donatorë dhe partner në zhvillim**, - janë disa programe dhe nisma që po zbatohen nga ProSEED GIZm Ambasada Suedeze, UNDP, UNICEF. Partners Albania, Risi Albania, etj) të cilët mbështesin nisma dhe ide rinore duke synuar fuqizimin e të rinjve dhe të rejave.

⁵⁹ VKM 23.02.2018 “Fondi i Social i Punësimit”;

⁶⁰ VKM 23.02.2018 “Fondi i Social i Punësimit”, nenin 3, pika 4, shkronja “c”;

⁶¹ VKM nr.535, datë 8.7.2020 “Për procedurat, kriteret dhe rregullat për zbatimin e programit të punëve publike në komunitet”.

⁶² VKM 348, datë 29.4.2020 “Për procedurat, kriteret dhe rregullat për zbatimin e programit të nxitjes nëpërmjet vetëpunësimit”.

⁶³ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1161&langId=en>

